

לזרוח באור יקרות בתוך גְּבִיעֵי הזהוב

שישה שירים מתקופת שושלת טאנג

מסינית: חן היינברך

שושלת טאנג היא שושלת קיסרית סינית, ששלטה בסין במשך 289 שנים, משנת 618 ועד שנת 907 לספירה. השושלת נוסדה על ידי משפחת לי, אשר צברה כוח במהלך שושלת סווי שקדמה לה. בתקופת השושלת שלטו 21 קיסרים. רצף שלטונה של השושלת נקטע למשך 15 שנה על ידי הקיסרית וו דזה טיאן, אשר הקימה שושלת משלה, בשם שושלת ג'ואו, אך השלטון נלקח ממנה והושב למשפחת לי.

תקופת שלטונה הראשונה של השושלת, עד לשנת 755 ותחילת מרד אן לושאן שסימן את תחילת הידרדרות השושלת, נחשבת לתקופת שגשוג תרבותי וכלכלי. בשיאה, שטח השושלת חלש על חלקים ממרכז אסיה ומדרום מזרח אסיה, וגודל האוכלוסייה של השושלת עמד על כ-80 מיליון איש. בירתה המערבית של שושלת טאנג הייתה צ'אנג-אן (ש'יאן של היום), שהייתה העיר המאוכלסת ביותר בעולם באותה התקופה. צ'אנג אן הייתה עיר בירה קוסמופוליטית והיוותה נקודה חשובה בדרך המשי. הבירה המזרחית הייתה העיר לואו יאנג, המוזכרת בכמה מהשירים.

השושלת מיסדה את השירות הציבורי שהקבלה אליו התבססה על מבחנים מקיפים, ותחת שלטונה התפתחו מאוד הדפוס, החקלאות, האמנות והמסחר. בנוסף לכך, במהלך תקופה זו הבודהיזם התפשט והתמסד יחד עם דתות נוספות. תקופת שושלת טאנג נחשבת לתור הזהב של השירה הסינית, ובאוסף שירת טאנג השלם נכללים כחמישים אלף שירים מאת 2,200 משוררים ומשוררות.

סונג ג'ה וון, 660-712 לספירה, משורר ופקיד מתקופת טאנג המוקדמת, שפעל בזמן תקופת שלטונה של הקיסרית וו דזה טיאן. הוא נחשב לאחד מהמשוררים שתרמו לפיתוח סגנונות שירה חדשים, אשר הפכו אחר כך למאפיינים הבולטים ביותר של שירת טאנג. ואנג צ'אנג לינג, 698-765 לספירה, משורר משיא תקופת טאנג, ופקיד בעל משרות בכירות בשירות הפקידותי של השושלת. הוא נולד למשפחה ממעמד נמוך באזור טאי יואן שבצפון סין. לאחר שעבר את הבחינות הקיסריות הוא עבד במשרות בשלטון המרכזי והן בפרובינציות. הוא מת בדרך חזרה לביתו שבצפון במהלך מרד אן לושאן. שירתו נודעת בעיקר בזכות תיאורי קרבות, תיאורי אזורי הספר בדרום מערב סין ושירי הלל ללוחמים.

סונג ג'ה וון*

נכתב בליל חורף כמתנה לסיימה צ'אנג ג'ן

בְּנֶהָר יֵשׁ קָרָח, וּבֶהָר יֵשׁ שָׁלֵג.
הַדֵּלֶת חֲסוּמָה, וְהַהֲלֵךְ נִעְלָם.
לְבָדִי אֲנִי יוֹשֵׁב בְּמִרְכּוֹ הָהָר, בֵּין אֶרֶן וְיֶרֶחַ.
אֲהוּבִי, הָאִישׁ הַיָּפֶה, לְפַעֲמִים זֶה יוֹתֵר מְדִי וּלְפַעֲמִים מְעַט מְדִי.
הַיָּרֵחַ בּוֹהֵק וּמִשְׁתַּקֵּף בְּהִיר בְּתוֹךְ הַבְּרָכָה,
הָאֶרֶן יָרֵק וּמִלֵּיל בְּמִרְחָק בְּרוּחַ הָעֶזֶה.
עַל הָרָגֶשׁ הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר לְסֶתֶם אֲנָשִׁים,
כְּשֶׁאֲתֶה אוֹהֵב אֶתָּה לֹא רוֹאֶה שְׁלִצְעֵר אֵין קֵץ.

ג'אנג יואה**

פרידה מוואנג גואנג טינג

בְּלוֹאוּ יָאֵנְג גֶּרְנוּ בְּאוֹתָהּ הַסְמָטָה. בְּבִקְרָה הֵייתִי בָּא עֲצֵל לְחַפֵּשׂ אוֹתָךְ.
בְּיַחַד, כִּכָּה סֶתֶם, הֵינּוּ הוֹלְכִים לְטִיל בְּנֶהָרוֹת וּבְאֲגָמִים.
אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים מְלוֹת פְּרִידָה אֲרָכוֹת וְעֲצוּבוֹת.
עֲנֵן בְּהִיר מְסַמָּא אֶת עֵינֵינוּ, הַיָּרֵחַ בֵּינָם מִתְנַוֵּד כְּסִירָה בְּדִרְכָּה.
לְאֵהֵב בְּלִי אֶפְשָׁרוֹת לְהִתְרָאוֹת – זֶה גוֹרֵם לִי לְהֶאֱנַח וּלְהִרְהֵר בְּשָׁנִים הַמִּתְנַדְפוֹת
בְּנִיחוּחַ עֵז.

* סונג ג'ה וון, 660-712 לספירה, הוא משורר ופקיד מתקופת טאנג המוקדמת. אף שפעל בתקופת שלטונה של הקיסרית וו דוה טיאן, הוא נחשב לאחד המשוררים שתרמו לפיתוח סיגנונות שירה חדשים, שהפכו אחר כך למאפיינים הבולטים ביותר של שירת טאנג.

** ג'אנג יואה, 633-730 לספירה, פקיד בכיר ומשורר מתקופת שושלת טאנג המוקדמת. הוא היה יועץ לשני קיסרים בתקופת טאנג וכן לקיסרית וו דוה טיאן. נוסף על כך הוא היה משורר מוערך שנחשב לאחד משני המשוררים הגדולים של תקופת קאיי'וואן (713-741).

שני שירי פרידה משין ג'יאן במגדל ההיבסקוס

1.

גשם החורף חובר לנהר, בלילה נכנס למדינת וו.
עם אור הבקר נפרד מחבר ונשאר בודד בהר צ'ו.
אם בלואו יאנג ישאלו עלי חברים וקרובים, תשיב:
לבי כפסת קרח בקנקן ג'יד.

2.

מדרום לחומת דאן יאנג, הים קודר בסתיו.
מצפון לחומת דאן יאנג, העננים סמיכים במדינת צ'ו.
במגדל הגבוה אני נפרד ממך, ואיני יכול להנות משתיה לשכרה.
בודד, מי הנהר קרירים ולבי כמאור הירח.

יו שואן ג'י**

שיר תואם לשירו של לי יינג "חוזר מדיג ביום קיץ"

אף על פי שאנו גרים באותה הסמטה, לא נפגשו דרכינו אף לא פעם אחת השנה.
די במלותיה הצלולות לשכנע את חברתך הותיקה לקטף ענף חדש של קציעה ריחנית.
טבע הדאו עולה על זה של הקרח והשלג, לב ההבנה מלגלג על משי וקטיפה.
עקבותי נוסקות למעלות שחקים, שם אין שבילים החוצים גלי ערפלים.

* ואנג צ'אנג לינג, 698-765, משורר מרכזי בשיא תקופת טאנג ופקיד בעל משרות בכירות בשירות הפקידותי של השושלת. הוא נולד למשפחה ממעמד נמוך באזור טאי יואן שבצפון סין. לאחר שעבר את הבחינות הקיסריות הוא עבד במשרות בשלטון המרכזי והן בפרובינציות. הוא מת בדרך חזרה לביתו שבצפון במהלך מרד אן לושאן. שירתו נודעת בעיקר בזכות תיאורי קרבות, תיאור אזורי הספר בדרום מערב סין ושירי הלל ללוחמים.

** יו שואן ג'י, 840-868. משוררת קורטיזנה מתקופת שושלת טאנג המאוחרת. מעט מאוד ידוע על חייה הקצרים. היא נולדה וגדלה בבירה צ'אנג אן ונישאה בגיל צעיר כאישה שנייה לפקיד מלומד. לאחר שלוש שנים גורשה בידי אשתו הראשית והפכה לקורטיזנה ובת לוויה של כמה משוררים מוכרים מהתקופה. היא הפכה לנזירה ושירתה הושפעה מהדת הדאואיסטית. הוצאה להורג בגיל 28 לאחר שהיאשמה ברצח המשרתת שלה.

אוחז בגביע השיכר ושואל את הירח

בְּשָׁמַיִם הִבְהִירִים יֵשׁ יָרַח.
אֲנִי עוֹצֵר וּמְרִים אֶת גְּבִיעַ הַשֶּׁכֶר שְׁלִי וְשׁוֹאֵל,
כִּמָּה זְמַן אֶתָּה כֶּבֶר שָׁם?
אֲנָשִׁים רוֹדְפִים אַחֵר אוֹרֶךְ אָבֵל לֹא יְכוּלִים לְהַשְׁיגוֹ,
אֵךְ בְּכָל זֹאת, יֵשׁ בֵּינֵינוּ יְחֻסִּים הִדְדִּיִּים.
זֶהְרֶךְ כְּמִרְאָה מְשַׁקֶּפֶת הַפּוֹנֶה לְמַגְדֵּל הַשְּׁנִי,
דֵּק יִרְקֶרֶק נִמְחָה עַד תֵּם, וְנִגָּה בְּהִיר אֲזִי נוֹבֵעַ.
רַק בְּשַׁעַת לַיִל אֶתָּה נִגָּלָה, מִמַּעַל לַיָּם מְגִיעַ,
עִם בֶּקֶר אֵיךְ אֲדַע, אִם נַעֲלַמְתָּ בֵּין עֲנָנִים?
הָאֲרֻנָּבֶת הַלְּבָנָה כּוֹתֶשֶׁת צְמָחִי מִרְפָּא מִסֵּתּוֹ וְעַד אָבִיב,
צ'אֲנִי אֶה מִתְגוֹרֶרֶת לְבִדָּה, מִי יִהְיֶה לָּהּ לְשִׁכָּן?
אֲנָשִׁי הָעֵת הַזֹּאת לֹא רָאוּ אֶת הַיָּרֵחַ שֶׁל יָמֵי קֶדֶם,
אָבֵל הַיָּרֵחַ שֶׁל הַיּוֹם הָאֵיר עַל אֲנָשִׁי קֶדֶם.
אֲנָשִׁי קֶדֶם וְאֲנָשִׁי הָעֵת הַזֹּאת הֵם כְּמִים זֹרְמִים,
כֻּלָּם מִתְבּוֹנְנִים בְּאוֹר הַיָּרֵחַ בְּאוֹתָהּ הַצּוֹרָה.
אֲנִי רַק מְקוֹה שְׁבִזְמָן שְׁאֲשִׁיר וְאֲשַׁתָּה,
תֵּאָרִיךְ לְזֶרֶח בְּאוֹר יְקָרוֹת בְּתוֹךְ גְּבִיעֵי הַזֶּהָב.

* לִי בָּאִי, 701-762, משורר מתקופת השיא של שושלת טאנג, הנחשב לאחד המשוררים הידועים ביותר בתולדות השירה הסינית. נולד למשפחת סוחרים באזור נידח בצפון מערב סין וגדל בסצ'ואן. רוב חייו היה נווד, אך זכה למשרה קיסרית לתקופה קצרה, ולחסדי הקיסר שו'אן דזונג. בעקבות סכסוכים בחצר הקיסרית הוא סולק מתפקידו. לאחר מכן הסתבך פוליטית במרד אן לושאן ב־755 ובעקבות זאת הוגלה, ומת זמן קצר לאחר מכן. הוא הושפע רבות מהדת הדאואיסטית ואף היה לתלמיד של אחד הזרמים שהתפתחו בתקופתו. שירתו מאופיינת בספונטניות, הומור ומרד במוסכמות.